

Komentar in karta: 2/55 SLA V161(b).01 'hlev za ovce'

Danila Zuljan Kumar

1. Gradivo

Za pomen 'prostor za bivanje ovac', knj. *hlév* (ě), sta najpogosteje uporabljeni poimenovanji *hlev* in *štala* (z redkejšimi zvezami *hlev za ovce*, *ovčji hlev*, *ovčja štala*, *bravska štala* in *štala za ovce* ter izpeljankami *hlevec*, *hlevček* in *stalca*). Druga zapisana poimenovanja so *ovčnjak* (strnjeno v obirskem narečju), *ovčar* (strnjeno v terskem narečju), *staja* in *koč*. V T256, T266 in T277 je *štala* prostor za krave in ovce. V T275 je *svinjak* prostor za ovce in svinje.

2. Morfološka analiza

hlev < **xlěv-ъ* 'hlev, staja'

hlevec < **xlěv-bc-ъ*

hlevček < **xlěv-bč-ъk-ъ*

ovčji hlev < **ovbč-bj-ъ xlěv-ъ* ← **ovbc-a* 'ovca' + **xlěv-ъ*

hlev za ovce < **xlěv-ъ za ovbc-ę* ← **xlěv-ъ* + **za* 'za' + **ovbc-a* 'ovca'

hlev za koze < **xlěv-ъ za koz-ę* ← **xlěv-ъ* + **za* 'za' + **koz-a* 'koza'

ovčar < **ovbč-ar-ъ* ← **ovbc-a* 'ovca'

ovčnjak < **ovbč-ъń-ak-ъ*

štala < *(*štal*)-a ← it. *stalla*, furl. *stale* 'hlev'

štalica < *(*štal*)-ic-a

štalinka < *(*štal*)-in-ъk-a

ovčja štala < **ovbč-bj-a (štal)-a* ← **ovbc-a* + *(*štal*)-a

ovčja štalica < **ovbč-bj-a (štal)-ic-a* ← **ovbc-a* + *(*štal*)-a

bravska štala < **borv-ъsk-a-j-a (štal)-a* ← **borv-ъ* 'brav, ovce, drobnica' + *(*štal*)-a

štala za ovce < *(*štal*)-a za *ovbc-ę* ← *(*štal*)-a + **za* 'za' + **ovbc-a* 'ovca'

štala za birke < *(*štal*)-a za *byr-ъk-ę* ← *(*štal*)-a + **za* 'za' + **byr-ъk-a* 'ovca, siva koza' (tvorjeno verjetno iz vabilnega klica za ovce, slov. *biri-biri*, rus. *byrʙ-byrʙ* itn.; ESSJ I: 22)

staja < **staj-a* 'prostor, kjer živina stoji' ← **stoj-a-ti* 'stati (stojim)'

koč, nejasno, morda **kot-ít-ъ*/**kot-ít-ъ*

kočnjak, nejasno, morda **kot-ъń-ak-ъ*/**koť-ъń-ak-ъ*

dvor < **dvor-ъ* 'dvor, hiša'

svinjak < **svin-bj-ak-ъ* ← **svin-i*, Red. **svin-bj-e* 'svinja'

šupa < *(*šup*)-a ← srvnem. *schupfe* 'šupa' (> bav. nem. *Schupfen* za nem. *Schuppen* 'šupa')

kozjak < **koz-bj-ak-ъ* ← **koz-a* 'koza'

kelder [kɛudər] < *(*keldr*)-ъ ← pozno bav. srvnem. *kēlder* za srvnem. *kēllære* > *kēller* 'klet' (> nem. *Keller* 'klet')

kovter, nejasno

ovčji četer < **ovbč-bj-b* (← **ovbc-a* 'ovca') + nejasno

prket, nejasno

mezar, nejasno

klič, nejasno

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani leksemi *klič* v T010, *ovčji četer* v T020, *kovter* v T022, *kočnjak* v T049, *prket* v T113, *mezar* v T138, *šupa* v T197, *svinjak* v T275 (zapisovalec je v opombi zapisal, da je bil to hlev za prašiče in ovce) in *dvor* v T413.

Kot enkratnici s *stal-* sta kartirana leksema *štalinka* v T379 in *štalica* v T241.

Kot enkratni besedni zvezi s *stal-* z levim prilastkom sta kartirana leksema *ovčja štalica* v T272 in *ovčja štala* v T359.

Kot enkratna besedna zveza s *štala* z desnim prilastkom je kartiran leksema *štala za birke* v T397.

Kot tretji odgovor so z znakom za komentar kartirani leksemi *kelder* v T036, *staja* v T097 in T169, *staje* v T148, *štala* v T197, *ovčnjak* v T206, T316 in T317, *štalice* v T370 in verjetno nerelevantni odgovor *kozjak* v T202 ter podatek, da ni poimenovanja v T097, T155, T372 in T388.

Kot nerelevanten odgovor sta kartirana leksema *hlev za koze* v T058 in *hlev 'svinjak'* v T099.

4. Uporabljena dodatna literatura

/

5. Primerjaj

SLA: V161a.01 *kurnica* (2/53), V161(a).01 *hlev za krave* (2/54), V161(c).01 *hlev za svinje* (2/56); OLA: 934; ALE: /; SDLA-SI II: 703 *zaprt hlev*, 708 *hlev za eno kravo*; ALI: /; ASLEF: 3905; HJA: 727; ÚMNyA: /

6. Etnološka osvetlitev

Hlev za ovce oz. drobnico je samostojna lesena, zidana ali delno zidana stavba za ovce (npr. v dolinah Topla, Koprivna in Bistrica na Koroškem, območje Jezerskega) v sestavu kmečkega doma ali večji zidani ali delno zidani prostor znotraj gospodarskega poslopja (npr. na južnem Pohorju, Bovškem, v dolini Trenta). V Beli krajini, ob zgornjem toku reke Kolpe, so v 18. stoletju postavljali na vaških pašnikih polodprte ovčjake okroglega tlorisa s stebrom v sredi.

Prim.: Mušič – Batis 1975; SEL 2004

7. Skica

